

Posudek na bakalářskou práci Nikolaje Ivaschiva

Název: Výhody a meze demokracie mystiky u Dorothee Sölle

Obor: Evangelická teologie

Katedra: Ekumenický institut

Bakalářská práce Nikolaje Ivaschiva má provokativní téma. Dá se vůbec mystika spojovat s „vládou lidu“, není to naprostý protiklad tomu, o čem se dá hlasovat nebo kde se dá dojít nějakého společného kompromisu? V tomto smyslu ne, nedá. Pojem demokratizace, jak jej autor ve vztahu k dílu Dorothee Sölle představí, zde bude mít jiné významové nuance. Mystika, která není výsadou elit, je právě tím, co Sölle zajímá, mystika „obyčejného“ člověka, pokud takový existuje, mystika „obyčejného života“, pokud se takový život dá žít, její možnosti a meze. Otázky, zda se opravdu obejde bez duchovního „šlechtictví“, co znamená autorčina snaha o pohled „zdola“ nebo „zleva“, v čem je osvobodivý a v čem na sebe bere nová břemena, řeší autor bakalářské práce na 61 stranách, v šesti kapitolách, s odkazem na bibliografii o 21 českých i anglických položkách.

V úvodu autor představuje postup své práce a její cíl, který je vystižen již samotným názvem: načrtnout možnosti a meze „demokratizace mystiky“, pojmu, který se explicitně objevuje v autorčině pozdním díle, ale, jak autor dál ukáže, je předjímán již mnohem dříve. První kapitola zasazuje dílo Sölle do debaty 60. let ohledně „smrti Boha“ a ukazuje, proč Sölle ve svém raném období sahá po christocentrické antropologii a explicitní či implicitní Christologii orientované na člověka. Druhá kapitola sleduje vývoj její politické teologie, kterou se nejprve snaží charakterizovat přes kategorie paměti, vyprávění a solidarity, a teprve následně se k ní dostává vývojově, od *Fantazie a poslušnosti* k *Nad čistou poslušnost, Oknu zranitelnosti* a nakonec k *Mystice a vzdoru*. Je patrné, že autor přečetl pečlivě jak primární prameny (byť většinou v anglických překladech) tak řadu sekundárních pramenů, jejichž hlasy se snaží zahrnout do diskuse. Třetí kapitola je věnovaná hlavnímu tématu práce, mystice, které se objevuje u Sölle na počátku 70. let. Největší prostor je věnovaný práci *Mystika a vzdor*. Také zde autor shrnuje, srovnává s dalšími přístupy z feministické teologie, židovské, islámské a křesťanské mystiky. Čtvrtá kapitola je věnována místům mystické zkušenosti. *Loci theologici*, jak je hledá v 16. století Melchor Cano (a po něm další katoličtí i protestantští teologové), to by bylo jistě zajímavé srovnání - v poznámce pod čarou. V případě Sölle se autor soustředí na přírodu, erotiku, utrpení, společenství, radost, a smrt. Tato kapitola je nejbližší vlastnímu autorčinu textu a, dle mého názoru, je nejzdařilejší. Pátá, kratičká kapitola se zabývá vzdorem. Šestá kapitola jako celek tvoří závěr (byť jen její závěrečná

část má závěr v názvu). Autor zde velmi pěkně rekapituluje, jak se vyvíjel jeho vztah k tématu během psaní práce, vrací se k problému „aristokratické mystiky“ a i k tomu, proč Sölle potřebuje proti němu protestovat, když z něj zároveň čerpá. Kritizuje zjednodušení, ale nakonec „hmatem intuice“ (59) dochází k tomu, proč Sölle považuje za mistryni bdělosti, skutečnosti a odvahy.

Práce je velmi zdařilá. Navrhují hodnocení stupněm A. To ovšem neznamená, že k ní nemám kritické připomínky. První z nich se týká stylu a struktury práce. Autor vládne krásným jazykem. Píše s opojivou tvořivostí, ale málo se vrací, aby vyplel záhonky slov od těch, která tam nakonec překáží. Druhá se týká práce s množstvím prostudovaného materiálu. Je výborné, že Sölle je zasazena do širších dobových, intelektuálních a duchovních kontextů. Bylo by ale dobré část obecných charakteristik a definic přejatých od dalších autorů přesunout do poznámek pod čarou. Takto hlavní myšlenkové linie občas ztrácejí cestu v těch vedlejších. To je nejvíce patrné ve druhé kapitole, která působí roztržštěně. Odkazy a definice, které bylo dobré použít jako lešení nutné pro stavbu argumentu, překáží ve finální prezentaci „budovy“. Metz, Moltmann a Gibellini, užitečné orientační body, jsou zde ve finální verzi užiti příliš samostatně, nesvázaně s hlavní myšlenkovou linií práce. Dále, autor srovnává ještě před tím, než představil Söllinu vlastní cestu. Poslední kritika se týká rozdělení kapitol. Zejména 1. a 5. kapitola jsou nesouměrně malé, a bylo by lepší je spojit – první s úvodem, pátou buď s druhou kapitolou, nebo se závěrem. To jsou ale spíše doporučení pro dobu, až bude autor psát další práce. Znovu opakuji, že práci považuji za zajímavou, hlubokou a zdařilou, a navrhuji hodnotit stupně A.

Otázky pro obhajobu:

1. Když se Saint Exupéry vědomě obrací k tomu neušlechtilejšímu v člověku, chce lidem vrátit důstojnost, „probudit v nich šlechtice“ je to protikladný pohyb vůči demokratizaci mystiky, jak o ní mluví Sölle? Jakou roli hraje tato opačná obraznost?
2. Do jaké míry je „lidovost“ v díle Sölle idealizovaná? Zná demokratizace mystiky také krizi demokracie?

Prof. Ivana Noble